

Dramatizacija priče u poticanju dječjeg ovladavanja jezikom

Lulić, Ivona

Master's thesis / Diplomski rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:067993>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-17**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ**

**IVONA LULIĆ
DIPLOMSKI RAD**

**DRAMATIZACIJA PRIČE U
POTICANJU DJEČJEG OVLADAVANJA
JEZIKOM**

Zagreb, rujan 2020.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

DIPLOMSKI RAD

Ime i prezime pristupnice: Ivona Lulić

**TEMA DIPLOMSKOG RADA: DRAMATIZACIJA PRIČE U
POTICANJU DJEČJEG OVLADAVANJA JEZIKOM**

MENTORICA: doc. dr. sc. Jelena Vignjević

Zagreb, rujan 2020.

SADRŽAJ:

Sažetak/ Abstract

1. UVOD	1
2. TEORIJSKA RAZMATRANJA	2
2.1. Opće odlike dječjega jezičnog razvoja	2
2.2. Prenatalni razvoj	2
2.3. Predverbalno razdoblje	2
2.4. Verbalno razdoblje	4
3. DRAMATIZACIJA I RAZVOJ GOVORA	5
3.1. Vještine i aktivnosti koje prethode dramatizaciji	5
3.1.2. Igra	6
3.1.3. Čitanje i pričanje priča	8
4. DRAMATIZACIJA PRIČA U VRTIĆU	11
4.1. Lutke i igre s lutkama	11
4.2. Adaptacija priče za lutkarsku igru	13
4.3. Poticanje jezičnog i govornog stvaralaštva lutkom	15
5. ISTRAŽIVANJE	18
5.1. Opis istraživanja	18
5.2. Analiza dobivenih podataka	20
5.3. Rasprava o rezultatima istraživanja	24
6. ZAKLJUČAK	26
LITERATURA	
POPIS GRAFIKONA	
PRILOZI	

Sažetak:

Ovaj diplomski rad obrađuje mogućnosti dramatizacije priče u poticanju dječjeg ovladavanja jezikom. Razvoj govora složen je proces te se odvija pod utjecajem različitih čimbenika. Vrlo je važno biti svjestan da dječji razvoj slijedi određene zakonitosti, stoga je bitno da odrasli to znaju i svjesni toga da potiču cjelovit razvoj djeteta. Mnogi autori ističu kako je poticanje govorno-jezičnog razvoja od najranije dobi vrlo važno. Načina za to je mnogo, a jedan od njih je i pristup putem dramatizacije priča. Jednostavan je, djeci zanimljiv i lako se povezuje s igrom. Djeca najlakše ovladavaju novim sposobnostima i znanjima, pa i jezikom, upravo igrajući se. Osim toga, uz dramatizaciju priče djeca se upoznaju s književno-umjetničkim djelima, poetskim jezikom i riječima rijetke uporabe. U ovom radu objašnjen je razvoj djeteta i njegov govor od najranije faze, te se donose primjeri provođenja aktivnosti dramatizacije priče. Promišljaju se dobrobiti dramatizacije priče za cjeloviti razvoj, djeteta, s naglaskom na jezični razvoj. U radu je prikazano i istraživanje koje je provedeno među odgojiteljima djece predškolskog uzrasta. Njegov je cilj bio uvidjeti koliko se takve aktivnosti doista provode u vrtićima, ali i osvijestiti koliko su značajne za dječje ovladavanje jezikom.

Ključne riječi: dječji jezični razvoj, dramatizacija, priča

Abstract:

This graduation paper examines the effects of story dramatization on the development of language skills in children. Development of speech is a subtle and complex process influenced by a variety of factors. The fact that general development in children follows certain principles is important to bear in mind, making it important for adults to be aware of these principles and encourage their proper implementation. Many authors highlight the importance of speech development from a very young age. There are a lot of ways to achieve it, yet the dramatization of stories proves to be simple, interesting to children and easily turned into a game. When playing children acquire language skills the most easily. In addition, children familiarize themselves with literary works, standardized language and enrich their vocabulary. This paper examines the development of speech in children from its earliest phase and how to implement activities related to dramatization of stories and what it offers to a young individual in terms of his or her general development, with particular focus on the mastery of language. Apart from suggestions on how to implement such activities, this paper offers a research conducted among preschool tutors. The aim of this paper is to determine the presence of such activities in kindergartens and to highlight their importance in a child's acquisition of language skills.

Key words: language skills in children, damatization, story

1. UVOD

Uočljivo je u suvremenoj odgojnoj praksi da mnoga djeca teško prate priču primjerenu i namijenjenu njihovoj dobi, da teško slažu rečenice i slijede upute. Mnogi imaju poprilično štur rječnik, nedovoljan za precizno izražavanje, neki nekorektno, a neki nerazgovijetno izgovaraju glasove i riječi. Pitanje je što se može učiniti da se to poboljša. Ubrzan tempo života ne ostavlja puno vremena roditeljima da se bave svojom djecom. No, važnija je kvaliteta govorne interakcije negoli količina vremena provedena u njoj. Današnja djeca provode dosta vremena u odgojno-obrazovnoj ustanovi. Trebamo promisliti što mi, odgojitelji, možemo učiniti da se takvo stanje promijeni, da se dječji jezik obogati te da se lakše prevladaju sve teškoće s kojima se djeca susreću u razvoju govora. Prvenstveno je potrebno više razgovarati s djecom i više slušati djecu dok govore. Djeci su potrebni govorni uzori, kvalitetni sadržaji i pozornost odraslih.

Potrebno je poraditi na sebi, na svom izražavanju i svom govoru, biti upoznat s mnogim kvalitetnim književnim djelima da bismo znali i mogli djeci ponuditi nešto zaista vrijedno. Dijete mnogo toga uči oponašanjem, stoga našim ulozenim trudom mnogo toga možemo učiniti za postizanje boljih govorno-jezičnih kompetencija u djece. Dijete se mora osjećati prihvaćeno, voljeno i shvaćeno bez obzira na razinu svojih jezičnih sposobnosti

Jedan od načina za poticanje govornog stvaralaštva jesu i dramatizacije priča. Hrvatska obiluje izvrsnim književnim djelima namijenjenim djeci, bitno je odabrati djelo primjereno dobi i krenuti u stvaralaštvo, u dramsko izražavanje. Mnogo je čimbenika koji uz pomoć dramatizacije priče imaju utjecaj na razvoj i dječje ovladavanje jezikom. Bitno je i shvatiti dječji govorni razvoj od početaka, još od bivanja djeteta u majčinoj utrobi, pa sve do popratnih aktivnosti vezanih uz razvoj govora da bi se kvalitetna dramatizacija priče mogla ostvariti. Bitno je poticanje zajedničkog druženja, čitanja priča, igranje gestovnih i pokretnih igara te postupno uvođenje pričanja priča uz pomoć lutaka ili na bilo koji drugi način koji će u djeci potaknuti želju i moć za vlastitim stvaranjima nečeg novog te obogaćivati njihov rječnik i iskustva.

2. TEORIJSKA RAZMATRANJA

2.1. Opće odlike dječjega jezičnog razvoja

Jezično-govorni razvoj započinje već djetetovim rođenjem. Da bi dijete usvojilo i naučilo jezik, treba imati urođene jezične sposobnosti, razvijen govorni i slušni aparat, uredan kognitivni razvoj te biti izloženo jezičnim uzorima i utjecaju okoline u raznim komunikacijskim situacijama (Šego, 2009). Roditelji su prvi djetetovi učitelji i govorni modeli, kasnije to postaju odgojitelji; stoga je nužno da te osobe iz djetetove okoline imaju barem temeljno znanje o jezično-govornom razvoju i o strategijama za njegov napredak. No, valja naglasiti da je svako dijete jedinstveno i različito te da slijedi svoj razvojni put. Ne ovlada li dijete jednom vještinom u navedenom dobnom rasponu, ne znači da ima određeni poremećaj (Šego, 2009). Djetetov govor se najintenzivnije razvija do treće, odnosno šeste godine života. No, komunikacija djeteta s okolinom počinje već u majčinom trbuhu.

2.2. Prenatalni razvoj

Smatra se da dijete već tada čuje i kretanjem reagira na zvučni podražaj te da je to početak negovorne komunikacije kojoj se pridaje osobita važnost za nastanak verbalne komunikacije (Jovančević i sur., 2014). Mnogi roditelji potvrđuju da se govor usvaja i uči upravo slušanjem te otkrivaju jednu zanimljivu pojavu. Naime, ako je majka čitala neku priču u podmakloj trudnoći djetetu u svom trbuhu, dijete je nakon rođenja voljelo najviše slušati upravo tu priču prije odlaska na spavanje. Također, kako je razvoj govora vezan i uz glazbu, zanimljivo je da glazbu koju je dijete redovito slušalo još u utrobi, prepoznaje i voli više od drugih skladbi (Posokhova, 2008).

2.3. Predverbalno razdoblje

Predverbalno razdoblje dječjega jezičnoga razvoja opisuje se kao razdoblje od rođenja do prve smislene riječi (prema nekim autorima do prve rečenice), dok verbalno razdoblje opisuju kao razdoblje od prve smislene riječi, odnosno rečenice do automatizacije govora, a to se događa oko 10. godine (Starc i sur, 2004).

Novorođenče od kada dođe na svijet krene komunicirati sa svojom okolinom. No, za početak treba naučiti razlikovati govorne zvukove od drugih zvukova, da znaju na koje obratiti pažnju. Potrebno je razlikovati ljudski govor i pjev ptica ili zviždanja (Rowland,2014). Od rođenja do trećeg mjeseca dijete se uznemiri na jake zvukove, smiješi se, širi oči, te što se govora tiče guguće; plače različito na različite potrebe (Posokhova, 2008). U tim prvim mjesecima života djeca ne izvode nikakve radnje s organima govora već samo otvaraju i zatvaraju usta. Upravo to razdoblje u kojem dojenče komunicira ali ne proizvodi jezične strukture naziva se predjezično i traje do prve godine djetetova života, odnosno do pojave prve riječi (Kuvač Kraljević, 2015). Predjezično ili predverbalno razdoblje je prema autorici Posokhovej (2008) podijeljeno u nekoliko faza:

Prva faza predjezične komunikacije traje od rođenja do osmog tjedna. To je faza fiziološkog krika i refleksnog glasanja . Novorođenče u tom periodu nesvjesno pokreće noge, ruke, prste i govorne organe. Krik zdravog novorođenčeta je bistar, čist, glasan i s kratkim uzdahom.

Druga faza traje od osmog do dvadesetog tjedna i tu se pojavljuje osmijeh i gukanje. Također, razvija se intonacijska kvaliteta krika. Postepeno se glasovi gukanja približavaju standardnim govornim glasovima.

Treća faza počinje između šesnaestog i dvadesetog i traje do tridesetog tjedna. Ovdje se pojavljuju glasovne igre i brbljanje te se odvojeni glasovi spajaju u cjeline na temelju kojih se gradi govor.

Četvrta faza počinje između dvadesetog i dvadeset petog tjedna i traje do pedesetog, odnosno do prve godine. Ovdje započinje aktivno slogovno brbljanje i razumijevanje ljudskog govora. Dijete počinje spajati slogove uz gestovnu imitaciju, što znači da ih razumije. Na kraju prve godine života, dijete razumije neke jednostavne upute, zna svoje ime, aktivno proširuje pamćenje, reagira na promjenu okoline i na nepoznate osobe. Nedostatak predmetne komunikacije s odraslima i rano odvajanje od roditelja mogu ozbiljno zakočiti razvoj govora. Zato je ova faza jako osjetljiva na razvoj govora.

Dijete nije pasivno, već aktivno od početka svog života; velika uloga je i majke koja uspostavlja komunikaciju sa svojim djetetom, razumije i odgovara na djetetove poruke, odnosno potrebe. Dijete tako stječe povjerenje u majku i

uspostavlja emocionalni odnos. Nakon faze predjezičnog razdoblja, odnosno kada dijete počne govoriti tijekom prve godine života, intenzivno se razvija intonacijski element govora i govor je povezan s emocijama, gestama i izrazima lica (Posokhova, 2008). Većina istraživača smatra da je dijete primarno socijalno biće, koje od prvih dana života započne interakciju sa svojom sredinom, u prvom redu socijalnom, te je to esencijalno za psihički razvoj djeteta (Miljak, 1987).

2.4. Verbalno razdoblje

Nakon predverbalnog razdoblja slijedi verbalno, odnosno ekspresivno razdoblje. Prvu riječ dijete izgovori između 10. i 14. mjeseca, ali ta riječ po sadržaju nosi višestruka značenja te se stoga naziva holofraza (Kuvač Kraljević, 2015). Ta prva izgovorena riječ početak je razvoja aktivnog rječnika i semantike te je svaka nova usvojena riječ nova leksička jedinica u mentalnom leksikonu, zapravo skladištu riječi koji znamo i koji usvajamo (Erdeljac, 2009). Period nakon izgovorene prve riječi obilježen je sporim razvojem rječnika u kojem dijete mjesečno dodaje, u prosjeku, desetak riječi u svoj rječnik. Već oko 18. mjeseca započinje „leksički brzac“ kada dijete mjesečno usvaja i do pedeset novih riječi (Hoff, 2009). S 24 mjeseca, otprilike, dijete je u mogućnosti povezivati riječi u dvočlane iskaze, s 30 mjeseci u višečlane iskaze, dok je razdoblje između treće i četvrte godine razdoblje kada bi trebala biti usvojena osnova materinskoga jezika (Kuvač Kraljević, 2015). To znači da jezik postaje dominantno sredstvo za komunikaciju i interakciju te da dijete posjeduje određeni broj riječi na kojima može primjenjivati morfološka pravila te ih slagati u složene sintaktičke strukture

Najviša „stepenica“ je pragmatika, odnosno znanje o uporabi jezika u kontekstu, za koju je potrebno, uz jezik, pridružiti društvene i kulturološke čimbenike. Jezični razvoj traje cijeli život, a u ranoj dobi djeca najviše usvajaju. No, jezik se ne poučava, već razvija (Apel, Masterson, 2004). Ruski psiholog Lav Vigotski je početkom 20. stoljeća formulirao osnovno načelo poticanja dječjeg razvoja, pa i jezičnoga. Rekao je kako je poticanje primjereno i ispravno tek kada ide ispred razvoja, kada je usmjereno ne na jučerašnji već na sutrašnji dan (Posokhova, 2008).

3. DRAMATIZACIJA I RAZVOJ GOVORA

U *Hrvatskoj enciklopediji* navodi se kako je dramatisacija prilagodba književnog teksta, obično pripovjednog ali i dramskoga, za potrebe kazališne izvedbe te filmske ili televizijske ekranizacije. Dramatisacija je, također, prilagodba literarnog predloška u dramski oblik. Literarni predložak se prerađuje i stavlja u oblik razgovora, u svrhu izvođenja na pozornici, sceni (Perić Kraljik, 2009).

Da bismo s djecom predškolske dobi do toga došli, dosegli tu razinu razumijevanja dramatisacije i sudjelovanja u njoj, nužno je da djeca steknu neka iskustva i razviju neke vještine prije same dramatisacije. Suvremeno shvaćanje djeteta gleda na dijete kao na cjelovito biće, a u svakom djetetu pojedinca s različitim interesima i mogućnostima. Prvenstveno, dijete je društveno biće koje od rođenja ostvaruje interakciju sa svojom okolinom. Djetinjstvo se shvaća kao proces socijalne konstrukcije, u kojem djeca i odrasli zajedno sudjeluju (Maleš, 2011).

3.1. Vještine i aktivnosti koje prethode dramatisaciji

Govor nije izolirana funkcija pa ako se njegov razvoj želi potaknuti, moraju se poticati i ostale psihičke funkcije. Nadalje, da bi put prema određenoj dramatisaciji bio „prohodan“ potreban je čist i uredan razvoj govora. No da bi razvoj govora bio nesmetan, prvenstveno je potrebna akustička osjetljivost. Ona se razvija u prvoj godini djetetova života, a njezin nepovoljan razvoj može narušiti razvoj govornih sposobnosti kasnije. Važno je od samih početaka dobro okruženje s jasnim zvukovima, gdje dijete može lako čuti gdje se nalazi izvor zvuka, usmjeravati svoju pozornost prema njemu te se razvijati slušno i spoznajno. Od najranije dobi djece možemo uvidjeti koliko je dijete akustički osjetljivo, okreće li glavu ili pruža ruke prema izvoru zvuka, npr. majci.

Za daljnji razvoj govora najvažnije je zdravlje slušnog aparata i uključenost djeteta u prirodna, promjenjiva i jasna zvučna događanja u okolini (Posokhova, 2008). Kako se u raznim dramatisacijama koriste i razni zvučni stimulansi te razni intenziteti zvuka, neupitna je dječja fokusiranost, usmjeravanje prema izvoru zvuka i

istančano korištenje sluha, što, kako kod djece s urednim razvojem sluha tako i kod onih sa slabije razvijenim sluhom, može biti samo način da ga još bolje razviju.

Također, važno je napomenuti kako su pokret i govor međusobno povezani. Dijete kretanjem potiče rad mozga. Ona djeca koja zaostaju u razvoju opće motorike, imaju često i govornih poteškoća, a kada razvoj fine motorike zaostaje, zaostaje i razvoj govora (Posokhova, 2008). Vrlo dobru stimulaciju za razvoj govora pružaju igre prstima i pučke dječje pjesmice – malešnice. Logoritmičke igre, koje mogu obuhvaćati i lutkice za prste, posebno su djeci ranije dobi interesantne te ih potiču na micanje i poigravanje svojim prstićima. Prstićima i dlanovima u raznim položajima mogu se napraviti npr. „figurice“ za kazalište sjena. Sve to popraćeno verbalnim i govornim izričajem uvelike potiče i razvoj govora. Dijete usvaja govor slušajući ga i govoreći, no ruke i govor su uvijek povezani. Ruke su aktivne i prilikom govorenja. Dakako, važna je i kontrola očiju, odnosno koordinacija oko – ruka (Katarinčić i Velički, 2011).

Pokret i govor na poseban se način sjedinjuju u euritmiji – umjetnosti izražavanja pokretom. U njoj čovjek unutrašnje stanje duha izražava pokretom. U euritmijском igrokazu ruke povezuju sensoriku i motoriku te su neprestano aktivne i komuniciraju sa svijetom oko sebe (Velički i Topolovčan, 2017).

3.1.2. Igra

Igra je među prvim aktivnostima s kojom se djeca susreću i u koju se upuštaju. „Igra je slobodno izabrana psihofizička djelatnost čiji sadržaj i forme kretanja omogućuju samoizražavanje djeteta i pružaju mu zadovoljstvo“ (Kosinac, 1999, str. 69). Djetetu je to životna potreba ali i urođena osobina. Autorica Došen Dobud (2016) navodi kako je teško naći opću zadovoljavajuću definiciju pojma igre jer je ona prebogata svojim značenjima i ulogama u razvoju ljudskog bića. Igra mora biti primjerena razvojnim karakteristikama djece, lako provedljiva, sadržajem mora biti jednostavna, spontana, zabavna, uzbudljiva, ali što je i najvažnije, korisna za djetetov razvoj (Lazar, 2007). Dijete u igri usvaja razne vještine. Razvija motoričke sposobnosti, kao što su pokreti ruku, fina i gruba motorika, osnovne motoričke kretnje poput puzanja, skakanja, penjanja i slično. U igri dijete sazrijeva i emocionalno, potiče razvoj mašte, znatiželju ali i komunikaciju

te tako lakše stječe prijatelje. Razne igre s pjevanjem, brojalicama i recitacijama potiču dječji govorno-jezični razvoj.

Odgojitelj u tom kontekstu ima značajnu ulogu jer oblikovanjem poticajne materijalne sredine i rasporedom materijala za igru u vremenu i prostoru potiče dijete na razvoj igre te se tako kod djeteta razvija osjećaj sigurnosti, samopoštovanja, samostalnosti, samokontrole, socijalizacije i humane komunikacije (Stevanović, 2003).

Prema autorici Duran (2003), igra se dijeli na funkcionalnu, simboličku i onu s pravilima.

Funkcionalnom igrom dijete istražuje svoje sposobnosti, odnosno funkcije; a zatim funkcije odabranog predmeta. To su, primjerice, senzomotorne igre s predmetima, materijalima i pokretima uz korištenje glasova.

Simboličku je igru Vigotski nazvao „igrom uloga“. Smatrao je da je to aktivnost u kojoj dijete, motivirano željom da živi društveni život s odraslima, upravo i uzima ulogu odraslog te stvara igrovnu situaciju prenoseći značenje s jednog predmeta na drugi. Simbolička je igra pak za Piageta oblik reprezentacije stvarnosti, jedna od manifestacija simboličke funkcije. U takvoj se vrsti igre dijete uz pomoć raznih simbola, lica i predmeta uživljava u neku ulogu koja je njemu poznata iz života. Upravo je tu vidljiv ulazak djece u svijet „dramatizacije“, gdje nesvjesno oponašajući njima poznate situacije i radnje „glume“ nekoga ili nešto. Sve je to popraćeno pokretima koji to „demonstriraju“ ali i riječima, najčešće onima koje su čuli i usvojili od odraslih kada su bili u radnji koju dijete oponaša. Dijete se koristi gestama, zvukovima i predmetima kako bi reprezentiralo događaje. Djeca u simboličkoj igri pokazuju svoju kreativnost koja je kasnije vrlo bitna u dramskoj igri. Simbolička igra dokazuje da se svako dijete može uživjeti u svoju ulogu te je to važan razvojni put do dramske igre. U simboličkoj igri može sudjelovati jedno dijete, no često je to više djece koja međusobno surađuju, razgovaraju, dogovaraju se i zajedno stvaraju „scenu“ i sadržaj njihove „predstave“.

Igre s pravilima najčešće se javljaju u razdoblju od 7 do 11 godina. Postoje igre s pravilima gdje su pravila unaprijed poznata, gdje pravila nastaju tijekom igre te igre u kojima su pravila smislile odrasle osobe (Duran, 2003).

Pomoću igre dijete sazrijeva u svim aspektima razvoja, igra je djetetu primarna djelatnost i potrebna je da razvije interakciju s vršnjacima te spozna samog sebe.

Navedena podjela igara na tri razine je najčešća u literaturi, no uz te tri razine u ponegdje se spominju i stvaralačke igre (prema Stevanović, 2003). U stvaralačkim igrama, kako i samo ime kaže, djeca sama stvaraju i u tome su slobodna. U tu skupinu igara ubraja se i već spomenuta simbolička igra u kojoj je potrebno pronaći pravi put do cilja. Ona prethodi dramskoj igri koja zahtjeva posebnu pripremu i pomno biranje sadržaja i poticaja (Stevanović, 2003).

Dramska igra fizička je ili intelektualna aktivnost u kojoj sudionici preuzimaju uloge i koja ima svoja pravila te katkad i natjecateljski karakter (Krušić, 2008). Te igre su vječito nov i vječito radostan oblik zabave, ali one su isto tako i oblik odgoja mladih u cilju poticanja na stvaralaštvo i pravilan odnos čovjeka prema čovjeku (Ladika i sur., 1983). Najvažnija osoba u dramskim igrama je voditelj. On je organizator igre i prema potrebi sudjeluje u njoj kao promatrač ili igrač. Najčešće tu ulogu ima odgojitelj. Voditelj se mora pobrinuti da u igri sudjeluju svi koji to žele, a posebnu pažnju potrebno je obratiti na one koji su stidljivi, nesnalažljivi ili manje komunikativni te ih pokušati potaknuti na sudjelovanje. Voditelj stoga mora biti strpljiv, pažljiv, pokušati osloboditi djecu od straha, oslušivati ih i promatrati. Važni su i rekviziti koji pomažu djeci u dramskoj igri i karakterizaciji likova, a mogu ih i sama ili zajedno s roditeljima ili odgojiteljima izrađivati. Važno je naglasiti da dijete posjeduje prirodni dramski jezik, instinkt, intuiciju. Ono samo razgovara sa sobom, vodi zvučne dijaloge s predmetima, igračkama, situacijama i pojavama oko sebe (Perić Kraljik, 2009). Dramske igre prema složenosti autorica Gruić (2002) dijeli na one s pokretom, igre sa zvukom i igre povjerenja. Dramske igre u novije se vrijeme uvode u odgoj i obrazovanje djece kao način igranja i učenja i njima se osuvremenjuju tradicionalne metode odgoja i obrazovanja.

3.1.3. Čitanje i pričanje priča

Velički (2013) piše kako djeca trebaju priče, ali isto tako i priče trebaju djecu jer da nema djece koja bi slušala priče, njihovo postojanje nam više ne bi bilo potrebno. A posebno danas, kada djeca žive u užurbanom i nepredvidljivom svijetu

koji često ne razumiju. Zato im trebaju priče pomoću kojih će svijet objasniti sebi, te će im pomoći da bolje razumiju i upoznaju sebe.

Priče koje pričamo trebaju djecu oplemeniti, a ne samo zabavljati. Osim što služe za zabavu, one doprinose i razvoju cjelokupne osobnosti djeteta i potiču kognitivni, socijalni, emocionalni, etički i govorni razvoj. Vladimira Velički (2013) piše da se djeca, slušajući priče prvi put susreću s emocijama. Djeca upoznaju osjećaje poput straha, sreće, tuge i ljutnje. Svaka priča, osim što nosi poruku, donosi i novo iskustvo. Doživljavajući emocije kroz priču djeca se pripremaju za budući život. Dakle, pričanjem priča djeca ne razvijaju samo govor, već i socijalno-emocionalnu kompetenciju. Danas se sve manje razgovara s djecom, sve je manje vremena za to, stoga bi pričanje priča kao aktivnost znatno moglo pridonijeti poticanju dječjega jezičnog razvoja. Jedan je od temeljnih zadataka odgojitelja da nauče djecu razumjeti i govoriti materinski jezik. Jezik nam je vrlo važan u životu jer pomoću njega komuniciramo s drugim ljudima. Prepričavanje priče, samostalno stvaranje priče, kao i sama komunikacija, znatno pridonose razvoju govora i jezika kod djece. Čitajući i pričajući djetetu priče, pruža mu se prilika da širi svoj rječnik, te tako stvara i preduvjete za razvoj predčitačkih vještina. (Čudina-Obradović, 2002).

Priče se mogu pročitati ili pripovijedati, a osnovna razlika između čitanja i pripovijedanja je ta da je pripovjedač slobodan, a čitač vezan za knjigu, te slova iz knjige pretvara u glas, riječ i rečenicu. Pripovjedač nije vezan ničime. On slobodno može gledati u publiku, može upotrijebiti tijelo, oči, glas (Velički, 2013). Priče se, dakako, mogu izvesti i pomoću dramatizacije, o čemu će biti riječ nešto kasnije. Da bi dijete uopće razumjelo o čemu se u priči radi, treba razviti preduvjete za razumijevanje teksta.

Pričanje priča važno je i kao priprema djeteta za buduće ovladavanje čitanjem. Pritom je, prema Čudina-Obradović (2002), prva faza razvoj govora; ona obuhvaća razumijevanje značenja riječi te povezivanje riječi u cjelinu rečenice i razumijevanje rečenice. Druga faza razvoja podrazumijeva razumijevanje sadržaja priče. Djeca slušajući priče shvaćaju da u događanju postoji početak, primjerice u obliku „nekad davno“, zaplet i rasplet, na primjer „živjeli su sretno“. Djeca počinju shvaćati i da likovi u priči imaju nekakav međusobni odnos. Također, u toj fazi djeca uživaju u ponavljanju priča, u ostvarenju svojih očekivanja i sretnom završetku. Ne

vole jedino izmjenjivanje sadržaja priče jer već nakon par ponavljanja ona i sama sudjeluju u pričanju te priče. Upravo bi zato aktivnost čitanja priča bi trebala biti svakodnevna roditeljska i odgojiteljska „obaveza“. Treća faza koja nastupa nakon usvojene prve dvije jest razumijevanje prenošenja govora u pismo gdje je nužno da odrasli s djecom čitaju slikovnice, da djeca uvide da napisane riječi označavaju neke predmete ili bića i da roditelj te riječi može pročitati. Samo tako se dijete može naviknuti da sluša napisanu priču. Pogrešno je od početka čitati priču iz knjige jer se gubi neposredna veza odrasle osobe i djeteta. Djetetu je pričanje prirodnije i razumljivije. Četvrta, i posljednja faza, jest razumijevanje dogovorenih pisanih običaja: da se priča počinje čitati od prve stranice, da se čita s lijeva na desno i odozgo prema dolje, da rečenica započinje velikim slovom, a završava točkom, upitnikom ili usklikom. Prateći roditelja kad čita, dijete će uočiti te pisane običaje i to ga priprema za početak usvajanja tehnike čitanja.

U pričanju priča veliku ulogu imaju geste jer se njima djeci omogućuje lakše predočavanje te čine govor vjerodostojnijim. Ubacivanjem gesta u pričanje pobuđuje se dječji interes, potiče se koncentracija te lakše razumijevanje i usvajanje novih riječi.

Mnogobrojna istraživanja pokazala su da redovito čitanje djetetu od njegove druge godine poboljšava njegov govorni razvoj. Mala djeca komentiraju pročitano, daju imena ilustracijama jer još ne mogu pročitati sam sadržaj. Postupno im se govor razvija i sve bolje samostalno prepričavaju priču. Poticajno čitanje ima oblik razgovora u kojem se faze čitanja izmjenjuju s fazama razgovora o ilustracijama i tekstu te tako razgovor postaje sve bogatiji i složeniji (Čudina Obradović, 2002).

Sve navedeno potrebno je da bi se djeca skupa s odraslima „pripremila“ na dramatizacije priča.

4. DRAMATIZACIJA PRIČA U VRTIČU

Dramski je odgoj skup metoda poučavanja i učenja koje se koriste dramskim izrazom, a dramski izraz je svaki oblik izražavanja u kojem se stvarni i zamišljeni događaj predstavlja pomoću odigranih i odglumljenih uloga i situacija (Perić Kraljik, 2009). U dramatizaciji priča se priča radnjom, mora biti dinamična i imati razvoj. Tu odgojitelj ima veliku ulogu jer on služi djeci kao model. Osim što kod djece potiče i razvija maštu, kreativnost i stvaralaštvo, dramatizacija ima ulogu u razvoju govora u djece jer djeca gledaju i slušaju odgojitelja ili i sama sudjeluju u predstavama gdje imaju priliku vježbati svoj govor kroz varijacije, obrate i neočekivane situacije te pokrete, a već je navedeno da se razvojem pokreta i fine motorike potiče i razvoj govora. Odgojiteljima se preporučaju dramske metode jer time mogu privući pažnju djece za likove u priči te im dramskim metodama naglasiti i ukazati na slijed događaja u priči i na neke nove i zahtjevne riječi (Matijević, 2019). Upravo takve dramatizacije priče omogućuju djeci predviđanje daljnjeg tijeka priče, nudi im mogućnost da i sami prepričavaju priču te postavljaju pitanja o istoj. Djeci se tako pružaju prilike koje potiču razmišljanje i unapređuju ga. Postoje razne dramske tehnike, no u ovom radu fokusirat ćemo se ponajviše na dramatizacije uz pomoć lutaka. Naime, budući da se rad fokusira na djecu predškolskog uzrasta, najprimjereniji način za približiti im priču je uz pomoć lutaka. Dakako, preferiraju se dramske igre jer djeci u tom uzrastu, igra je primarna i najvažnija za cjelovit razvoj.

4.1. Lutke i igre s lutkama

Iako je već spomenuto da djeca proizvode vlastita „dramska djela“ putem simboličke igre te stvaraju jednu vrstu predstave i vlastitim prstićima od najranije dobi, uz pomoć priča i lutaka dolazimo do jedne druge dimenzije, pa i do dramske igre. lutka je vrlo bliska djetetu, služi mu kao igračka u igri, ali i kao predmet za glumu. S njom mogu prikazati i uživjeti se u svoj omiljeni lik iz bajke. Djeca najčešće vole lutkarske predstave, uzbuđenje i iznenađenja koja one donose. Ako pritom omogućimo djeci da i sama sudjeluju u stvaranju predstave, ponudit ćemo im još više mogućnosti za učenje.

Stvarajući predstavu djeca razvijaju svoju kreativnost, obogaćuju rječnik, izražavaju svoje emocije na njima lakši način te su u konstantnoj suradnji s ostalom djecom. Djeca provode dramatizaciju uz pomoć odgojitelja na razne načine, u obliku kazališta lutaka, slika, sjena, stolnog kazališta ili scenskog izvođenja. Bilo kakav oblik dramatizacije ispunjava djetetove potrebe za kretanjem, glasanjem i govorenjem u spoju s pjevanjem. Takve aktivnosti su među najvažnijima u pojavi govornog stvaralaštva.

Scenske lutke pojavljuju se u raznim oblicima, autorica Pokrivka (1985) dijeli ih u dvije skupine; lutke marionete i ručne lutke. Glavni predstavnik ručnih lutaka je ginjol lutka, ali tu su još i lutke javanke, lutke na prstima, plošne lutke i lutke sjene. Kada se bilo koji oblik navedenih lutaka animira, kao da joj se dodaje duša, oživljava se. Upravo zato se dodavanje pokreta lutki zove „animiranje“ jer, naime, anima na latinskom znači duša.

Riječ je jedna od osnovnih izražajnih sredstva scenske umjetnosti. No, teksta u lutkarstvu ne smije biti previše jer bi se djeci moglo otežati praćenje radnje. Scenski lik je spoj izgleda lutke i glasa. Nemoguće je i neprihvatljivo da svaka lutka ima isti glas. Za svaku lutku je potrebno pronaći određenu visinu, intenzitet i tempo glasa.

U stvaranju lutkarske predstave, odnosno dramatizacije teksta, prisutno je nekoliko komponenata. Lutkarska umjetnost u sebi ujedinjuje umjetnost pisane riječi, dakle književnost, kazališnu, likovnu i glazbenu umjetnost (Kraljević, 2003). Scenska lutka je izvrstan instrument koji djeci omogućuje da riječima izražava svoj bogati i složeni doživljaj svijeta. Dijete samo u igri lutkom stvara svoj zamišljeni svijet. Za scensku lutku koja je namijenjena igrama predškolske djece bitno je da sadrži mogućnost jednostavnog pokreta, da nije prevelika ni preteška i da čitav scenski prostor odiše krajnjom jednostavnošću i stilizacijom (Pokrivka, 1985). Lutkarske igre koje vodi odgojitelj korisne su u svim odgojno-obrazovnim područjima, a najčešće se planiraju i koriste u području materinskog jezika. Iako su lutkarske igre odgojitelja po mnogo čemu jednostavnije i različite od predstava u profesionalnom kazalištu, uvijek su dobro sredstvo u odgoju djece jer objedinjuju u sebi različite vrste umjetnosti pa tako djeluju stimulativno na više osjetila kod djece. Kroz dramsku radnju, akciju, preko lutaka, sadržaj neke priče, često na djecu djeluje

snažno i uvjerljivo (Pokrivka, 1985). Naravno, bitno je da je govor lutke pravilan, dobro osmišljen i stvaralački interpretiran jer se tako utječe na govornu kulturu djece. Osim za igru, lutke imaju važnu ulogu i u prenošenju emocija kod djece ali i kod odraslih. Pojedine emocije se lakše izražavaju pomoću lutke. Tako, na primjer dijete koje je potisnulo svoju tugu, može se igrati lutkom, glumiti da ona plače, da je tužna zbog neke situacije, da je usamljena. Jedan od razloga takve povezanosti između lutke i djeteta je taj što dijete gleda na lutku kao na prijatelja koji ga neće osuđivati i prihvatit će ga takvog kakav ustvari jest te će se ponašati kako dijete želi. Kada se dijete identificira sa scenskom lutkom i govori u njezino ime, govor mu postaje spontano prirodan, izražajan i dijete je potaknuto lutkom da mijenja boju glasa prema karakteru i raspoloženju likova. Stvarajući uz lutku, dijete postaje spremnije da sagledava svoje osobno iskustvo i znanje, razvija smisao uz kolektivni rad, suradnju, odgovornost i disciplinu (Glibo, 2000). Lutka kao posrednik omogućava i lakšu komunikaciju između djeteta i odrasle osobe. Može pomoći oko usvajanja nekakvih pravila grupe, oko introvertirane i plašljive djece da se lakše oslobode i upuste u razgovor s lutkama. Igre scenskim lutkama mogu njegovati razne oblike usmenog izražavanja, poput pripovijedanja, prepričavanja, izražavanja i opisivanja. Igrajući se s lutkom, djeca se igraju riječima, ponavljaju ih, okreću, mijenjaju im redosljed, slažu ih u nizove i nove rečenice, pri čemu su sami sugovornici i govornici. Vježbaju i izražavaju se u dijaloškom i monološkom obliku. Pokušavaju reproducirati tekst (glas) koji su čuli od odraslih, tj. imitiraju uzoran govor. Mijenjajući intenzitet glasa, intonaciju, naglaske, visinu glasa, čime samostalno rade na govornim vrijednostima svog jezika, istovremeno dovode u sklad govor s mislima i osjećajima (Vukonić-Žunić, Delaš, 2006).

4.2. Adaptacija priče za lutkarsku igru

Za adaptaciju neke priče, potreban je dobar odabir teksta za dramaturšku obradu. Književnik Bauer (prema Javor, 2007) navodi kako je bajka kao predložak ili izvorni dramski tekst, ustvari, vrlo bliska kazalištu lutaka. Već u polaznoj postavi bajke i kazališta lutaka to je vidljivo jer se nešto nemoguće i fantastično prikazuje kao moguće i stvarno. Danas djeca mogu vidjeti razne varijacije bajki putem medija koje su animirane i prikazane na moderan način. Nerijetko to obiluje agresivnošću i

površnošću. Bajka prikazana uz pomoć lutke sasvim je druga dimenzija te stvara put prema uvjerljivosti bajkovitog svijeta kao stilizacije. Nadalje, ista ta lutka je u mogućnosti povremeno izaći iz „scenarija“, razgovarati s djecom, djeca je mogu opipati i lakše vizualizirati neku teže shvatljivu cjelinu iz bajke; ona je prisutna u prostoru te uvijek spremna za interakciju.

Odabir same priče može biti težak posao jer se ne smije zanemariti individualni pristup svakom djetetu. Ne djeluje na svu djecu identično ista priča. Nedvojbeno je da ako se pripovjedaču ne sviđa priča koju prezentira djeci, ni do njih ta priča neće doprijeti niti ostaviti neki poseban trag, kao ni izazvati pojačan interes. Da bi se sve to moglo ispuniti, potrebno je da odrasla osoba koja odabire priču dobro poznaje djecu ali i književno-umjetnička djela, kako bi mogla odabrati adekvatno djelo. Uz korištenje lutaka, potpomognuto gestom i mimikom, djeci arhaičan jezik bajki postaje blizak; povezuju, shvate „bit“ bajke, slušaju i usvajaju nove riječi koje kasnije s odgojiteljem ili roditeljem još dodatno mogu prokomentirati i opisati. Djeca se vrlo brzo krenu tim novim riječima igrati i jezično ih prevrtati. Nekada se slušajući priču djeca prvi puta susreću i upoznaju s nekim emocijama. Upravo emocije je dobro prvo doživjeti u govoru, u priči, da bi se kasnije djeca lakše nosila s njima.

Velički (2013) navodi kako prve priče koje pričamo djetetu moraju biti ritmične, nježne i kratke te da pričanje graniči s pjevušenjem. Najbolji primjer za to su uspavanke, malešnice i kratke priče s rimom. Lako se mogu adaptirati u jednostavne dramatizacije uz pomoć lutkica za prste, štapnih lutaka ili lutaka sjena.

U drugoj i trećoj godini života govor djeteta još nije sasvim opušten, no ona uz govornika ponavljaju riječi koje su čuli. Ovdje su prigodne kraće rimovane ili ritmične priče te igre prstima.

Od treće do pete godine govor je, još uvijek, osjetilni doživljaj te su i ovdje prigodne rimovane i ritmične priče, kao i priče s čudesnim elementima. Dulje bajke se preporučaju oko četvrte godine starosti, no sve ovisi o individualnim sposobnostima djeteta. Petogodišnjaci su spremni za dulje priče sa više scena. Kako dijete raste, priče mogu postajati sve složenije, ovisno o spremnosti djeteta.

Igre sa scenskim lutkama u dječjem vrtiću najčešće su spontane, slobodne i stvaralačke, a mogu se organizirati i kao igre dramatizacije umjetničkih tekstova. Ponekad se približavaju i didaktičkim igrama (Pokrivka, 1985). Scenske igre

lutkama, naročito kada je riječ o dramatizaciji neke priče, najčešće su vođene od strane odgojitelja koji motivira i potiče djecu na sudjelovanje. Da bi se igra dramatizacije umjetničkih tekstova uspješno provela prvenstveno je potrebno da djeca usvoje priču koja je pogodna za dramatizaciju (Pokrivka, 1985).

Važno je ozračje u kojem se priče dramatiziraju. Djeci treba biti udobno, da sjede ili leže na nekakvim jastučićima ili stolcima. Potrebno im je dati znak da počinje dramatizacija, može se jednostavno ugasiti svjetlo u ostatku prostorije ili ih dozvati nekakvim „čarobnim“ zvukom, zvončićima, melodijom s instrumenta ili pjesmicom. Kada dijete čuje neku priču, dramatizacijom je još više razumije i tomu dodaje igru. Iz svega slijedi vrlo intenzivan doživljaj.

Odgojitelj ili druga odrasla osoba glavna je u planiranju scenografije za dramatizaciju priče. No, uvijek je dobro u stvaranje scenografije i samih lutaka uključiti i djecu. Djeca se uvijek radije igraju s onim što su sama napravila, uz pomoć odraslih. Scenografija male lutkarske igre u dječjem vrtiću ima simboličan karakter, pa je vrlo jednostavna. Valja paziti na stilsko jedinstvo materijala od kojeg su napravljene lutke i na stilsko jedinstvo dekora i lutaka. Jedinstvo likovnog izraza postiže se i onda ako su lutke relativno istih proporcija. Pozadina scenskog prostora može biti jednobojna, ugodna tkanina ili zid (Pokrivka, 1985).

4.3. Poticanje jezičnog i govornog stvaralaštva lutkom

Dramska igra prva je i najvažnija etapa u pojavi govornog stvaralaštva. U četvrtoj godini života pojavljuju se prve dramske, govorne igre po uzoru na poznate sadržaje priča, što ih je dijete gledalo oživljene lutkama, slikama ili sjenama. Usporedno s rastom, djeca će izvoditi čitave radnje vezane za život ili one izmišljene, a pritom će itekako govoriti. Tako će stvarati čitave uzbudljive scene ali i prikazivati kontakte životinja i ljudi, životinja samih između sebe, zamišljati da svatko ima svoj govor, kao i ono samo (Matić, 1982). Igre sa scenskim lutkama po svom su karakteru govorne igre te se dijete u ovim igrama služi jezičnim simbolima kao sredstvom izražavanja osjećaja i misli (Pokrivka, 1985).

Tajanstvene riječi koje dijete otkriva i osluškuje tijekom promatranja dramatizacije priče djeca usvajaju vrlo brzo i zatim ih rado upotrebljavaju u

svakodnevnome govoru. Velik interes pokazuju i za riječi nastale oponašanjem prirodnih zvukova, koje su također, vrlo česte prilikom dramatizacija. Takve riječi djeca ponekad ne zapamte dobro, ali im posluže za stvaranje nekih novih riječi. Dijete će uz pomoć dramatizacije priče, koja je pomno odabrana, spoznati bogatstvo jezika i izražavanja, usvojiti će neke riječi, vrlo rano će osvijestiti da postoji mnoštvo riječi i nijanse među njima i da svoje misli i osjećaje može preciznije izražavati.

U igri lutkama govor se prirodno obogaćuje i razvija. lutka spontano navodi dijete na govornu komunikaciju, a to zadovoljstvo igranja lutkom rado prepričava drugima, komunicira sa suigračima ili gledateljima. Dijete se pritom služi jezičnim simbolima, njima izražava misli i osjećaje te kroz njih razvija simboličku transformaciju iskustva. Tako jezik postaje predmet igranja, to znači da je dječja pažnja usmjerena i na svojstva jezika (Ivon, 2010). Promatrajući lutku dijete će prihvatiti i neverbalnu komunikaciju, koja je važna u svakodnevnoj komunikaciji, a razgovor s lutkom će postupno obogatiti djetetov rječnik i pomoći u otkrivanju značenja verbalnog izraza (Korošac, 2004). lutka potiče dijete da se igra glasovima, slogovima i riječima te izmišlja nove riječi. Izgovarajući uz lutku neki umjetnički tekst, dijete se nastoji koristiti rječnikom tog teksta, pa i preuzima manje jezične strukture, stilizaciju rečenice, stilske figure, kompoziciju i na taj način razvija estetsku komponentu jezika (Ivon, 2010).

U dijalogu s lutkom dijete može postavljati pitanja drugoj djeci, razmjenjuje svoje iskustvo s drugom djecom, obogaćuje svoj rječnik i nauči nešto vrlo bitno, a to je slušati druge da bi komunikacija bila valjana. Već s tri godine djeca znaju prilagoditi svoj glas onome što žele prezentirati, govore tiše, glasnije, prilagođavaju intonaciju prema situaciji. Proizvode zvukove i onomatopeje za na primjer mljackanje, spavanje itd. Glasovnom animacijom lutke djeca proširuju rječnik, počinju razumijevati simboličku vrijednost semiotičkih znakova i jezik neverbalne komunikacije te usvajaju „kazališni govor“. Također, nauče se i jasno i logično jezično izražavati, brane svoje ideje i argumentiraju svoja mišljenja (Ivon, 2010). Djeca koja su promatrači, koja gledaju predstavu, mogu se uključivati, davati sugestije usmjeravati i mijenjati tijekom predstave. Time, isto tako, djeca više međusobno komuniciraju i razvijaju svoje jezične kompetencije.

Ranije je spomenuto već kako odgojiteljevo pripovijedanje s lutkama ima učinak na dječje usvajanje predčitačkih vještina. lutka pomaže u razumijevanju strukture priče; da postoji sadržaj, radnja, da priča ima sredinu, početak i kraj, da se čita s lijeva na desno i slično. Uz same priče, lutka može biti sredstvo i za prezentiranje i jasno izgovaranje pjesmica u rimi; time raste mogućnost za poticanje fonološke osjetljivosti kod djece. Djeca tako uviđaju da se riječi sastoje od glasova, da se riječi mogu rastaviti na glasove i da se glasovi mogu sastaviti u riječ (Ivon, 2010).

Dramatizacija priče i igre lutkama izvrsna su prilika da se djetetu omogući slušanje govora drugih i konstruiranje vlastitoga govora. Miljak (1987) ističe kako je za razvoj raznolike uporabe govora potrebno stvarati i organizirati razne komunikacijske situacije u dječjem vrtiću, kontekste koji će inicirati raznolike odnose među djecom i raznoliku govornu ekspresiju među djecom i odgojiteljem i među samom djecom. Igre lutkama, posebice ako ih dijete samo organizira, prilike su da se djeca raznoliko koriste svojim govornim izrazom. Razgovori djece preko lutaka u različitim situacijama i dramatiziranje s lutkama u lutkarskim predstavama, osnovni su uvjeti da se s pomoć lutke potakne ekspresivna i imaginativna uporaba govora djece (Ivon, 2010).

5. ISTRAŽIVANJE

5.1. Opis istraživanja

Kako su dramatizacije priča poticajne za ukupan dječji razvoj, a posebno za razvoj govora, htjelo se istražiti stavove odgojitelja o navedenom, te vidjeti koliko je dramatiziranje priča prisutno u našim vrtićima.

U skladu s time postavljene su sljedeće hipoteze:

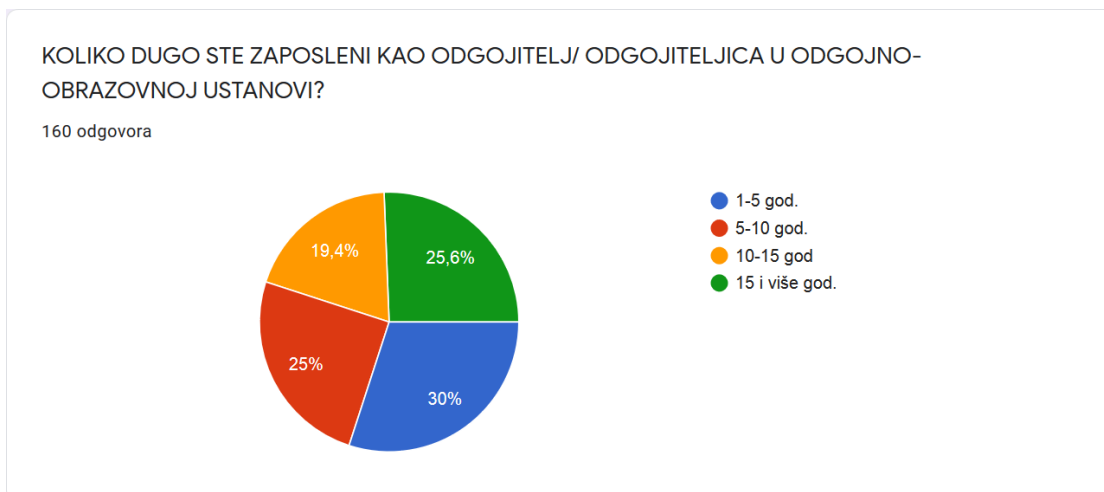
- H1: Odgojitelji često u svom odgojno-obrazovnom radu djeci čitaju priče.
- H2: Odgojitelji često nastavljaju ostale aktivnosti u skupini na temelju pročitane priče.
- H3: Odgojitelji se često koriste scenskom lutkom u radu s djecom.
- H4: Odgojitelji često primjenjuju dramske metode u radu s djecom.
- H5: Odgojitelji se koriste standardnim hrvatskim jezikom u radu s djecom.
- H6: Odgojitelji smatraju da dramatizacije priča potiču ovladavanje jezikom.
- H7: Odgojitelji često s djecom gledaju „profesionalne“ lutkarske predstave.
- H8: Odgojitelji smatraju da se sudjelovanjem djece u dramatizacijama priča potiču njihove komunikacijske vještine.
- H9: Odgojitelji često u suradnji s djecom pripremaju scenske priredbe.

Istraživanje je provedeno putem ankete koja se sastojala od 11 pitanja. Prvi dio pitanja se odnosio na demografske podatke (radno iskustvo, dobna skupina u kojoj odgojitelji rade). Drugi dio odnosio se na učestalost provođenja aktivnosti vezanih uz dramatizaciju priča, dok se treći dio odnosio na osobno shvaćanje korisnosti dramatizacija i pričanja priča na dječji razvoj, posebice govorni. Primjer anketnog upitnika nalazi se u prilogu rada. Ispitanici su internetski ispunjavali anketu.

Ispitanici su bili odgojitelji koji su u radnom odnosu te su aktivni na društvenim mrežama (WhatsApp, Facebook). Ankete je provedena u razdoblju od 17. srpnja do 2. rujna 2020. godine. Ukupno je bilo 160 ispitanika. Ispitivanje je bilo anonimno.

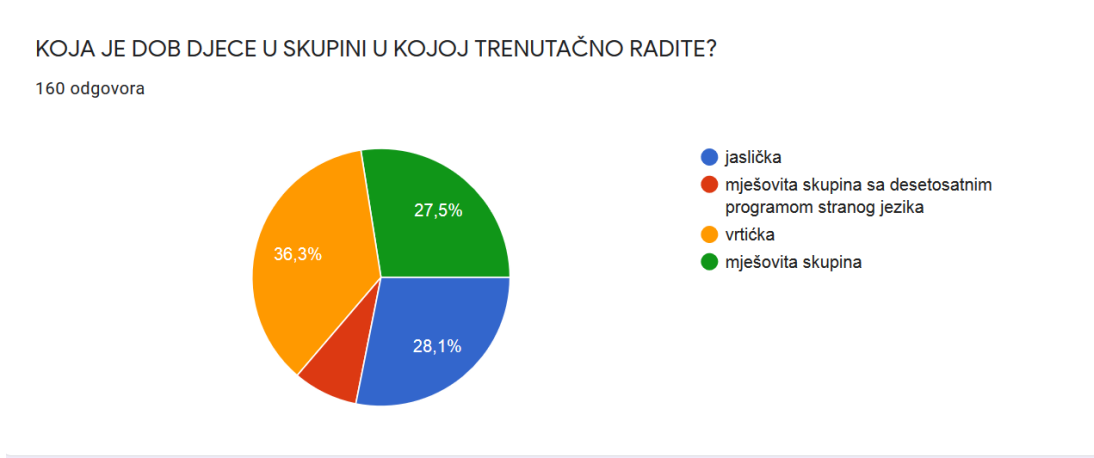
Od ukupnog broja ispitanika njih 48 (30%) u vrtiću radi od jedne do pet godina. Od pet do deset godina radnog staža ima 40 (25%) ispitanika, 31 (19,4%) je onih koji rade od deset do petnaest godina, dok je 41 (25,6%) ispitanika provelo u radu s djecom 15 i više godina (Grafikon 1).

Grafikon 1. Odgojitelji prema radnom iskustvu

Od ukupnog broja ispitanika njih 58 (36,3%) radi u vrtićkoj skupini, 45 (28,1%) u jasličkoj, dok ih 44 (27,5%) radi u mješovitoj skupini. U skupini na stranom jeziku radi 13 (8,1%) ispitanika (Grafikon 2).

Grafikon 2. Dobne skupine u kojima rade ispitanici

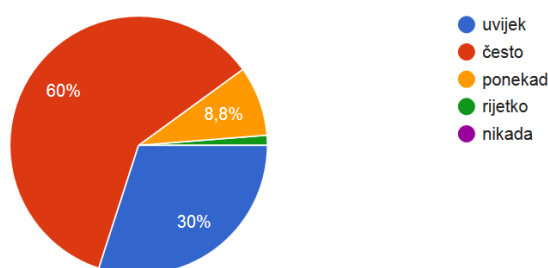
5.2. Analiza dobivenih podataka

Na pitanje koliko često u svom odgojno-obrazovnom radu čitaju priče 48 (30%) odgovara da to čine uvijek, 96 (60%) čitaju ih često, 14 (8,8%) ponekad, 2 (1,2%) je odgovorilo da ih čita rijetko, a nitko nije odgovorio da to ne čini (Grafikon 3).

Grafikon 3. Učestalost čitanja priča/ slikovnica u dječjem vrtiću

KOLIKO ČESTO U SVOM ODGOJNO- OBRAZOVNOM RADU S DJECOM DIJALOŠKI ČITATE PRIČE (SLIKOVNICE)?

160 odgovora

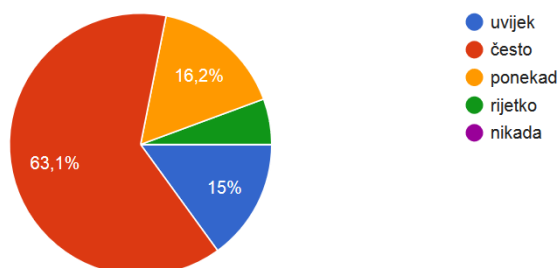

Slijedeće pitanje odnosilo se na učestalost planiranja aktivnosti temeljenih na ispričanoj priči. 101 ispitanik (63,1%) često planira i nastavlja svoje aktivnosti na temelju pročitanih priča, 24 (15%) ih to čini uvijek, 26 (16,2%) ponekad i 9 (5,6%) to čine rijetko (Grafikon 4).

Grafikon 4. Učestalost planiranja i nastavljanja aktivnosti na temelju pročitane priče

KOLIKO ČESTO PLANIRATE I NASTAVLJATE OSTALE AKTIVNOSTI NA TEMELJU PROČITANE PRIČE?

160 odgovora

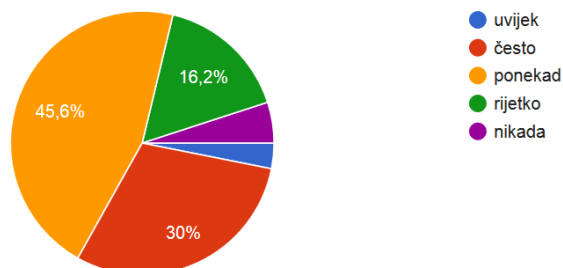
Peto pitanje odnosilo se na učestalost korištenja scenske lutke u radu, točnije u razgovoru s djecom. Najviše ispitanika, 73 (45,6%), odgovorilo je da to čine

ponekad, 48 (30%) često, 26 (16,2%) to čine rijetko, a 8 (5%) ih se odlučilo za odgovor nikada, dok je 5 (3,1%) ispitanika kazalo da to čine uvijek (Grafikon 5).

Grafikon 5. Učestalost korištenja scenske lutke u razgovoru s djecom

KOLIKO ČESTO SE KORISTITE SCENSKOM LUTKOM/LUTKAMA U RAZGOVORU S DJECOM?

160 odgovora

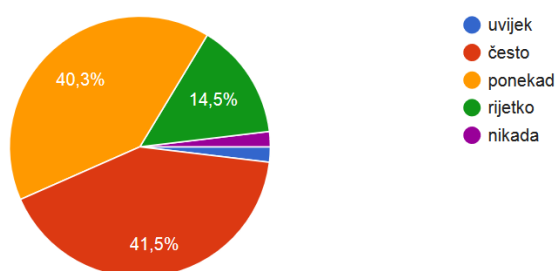

Na idućem pitanju ispitanici su se izjašnjavali koliko često primjenjuju dramske metode u radu s djecom. Njih 66 (41,5%) reklo je da ih često primjenjuju, 64 (40,3%) izjasnilo se da ih ponekad koriste, 23 (14,5%) rijetko, 3 (1,9%) nikada, a 3 (1,9%) ih pak uvijek koriste (Grafikon 6).

Grafikon 6. Učestalost primijenjivanja dramskih metoda u radu s djecom

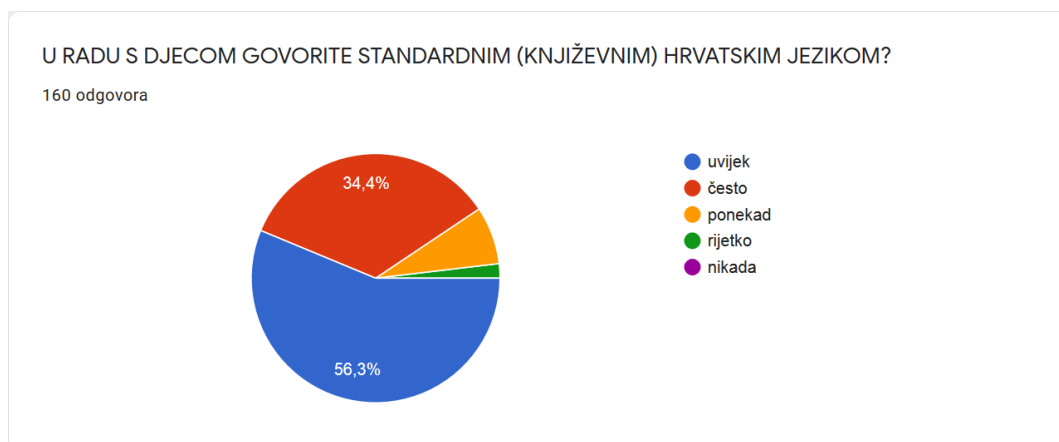
KOLIKO ČESTO PRIMIJENJUJETE DRAMSKIE METODE U RADU S DJECOM?

159 odgovora

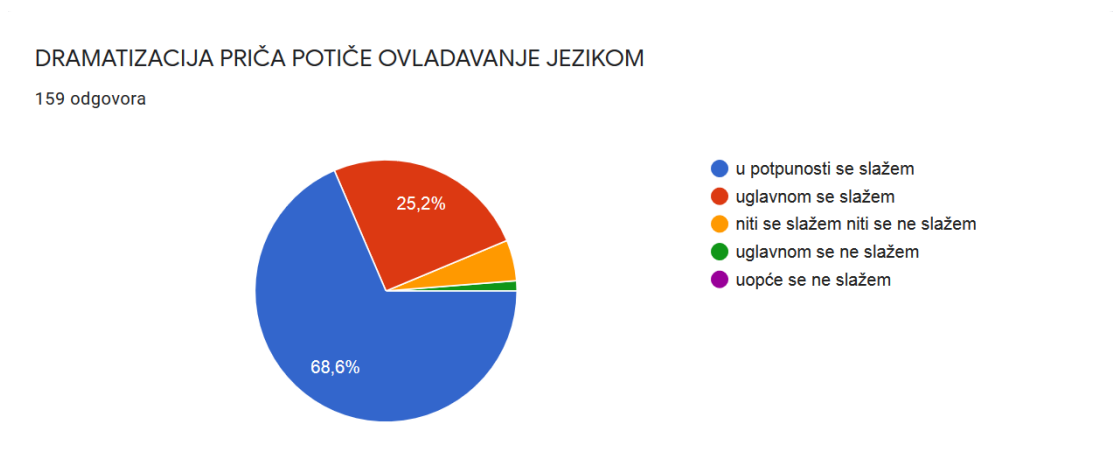
Na pitanje koliko često govore standardnim, odnosno književnim jezikom, u radu s djecom, njih čak 90 (56,3 %) izjavilo je da to čine uvijek, njih 55 (34,4%) reklo je da tako govori često, 12 (7,5%) ispitanika ponekad govori književnim jezikom u radu s djecom, dok njih 3 (1,9%) to radi rijetko (Grafikon 7).

Grafikon 7. Učestalost govorenja književnim / standardnim jezikom u radu s djecom

S tvrdnjom da dramatizacija priče potiče ovladavanje jezikom 109 (68,6%) ispitanika se u potpunosti slaže, njih 40 (25,2%) se uglavnom slaže, 8 ispitanika (5%) se niti slaže niti ne slaže, a svega 2 ispitanika (1,3%) se uglavnom ne slaže (Grafikon 8).

Grafikon 8. Dramatizacija priče potiče ovladavanje jezikom

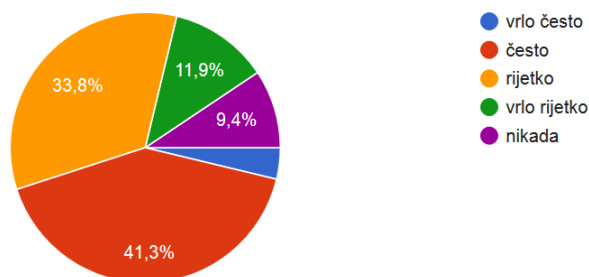

Zanimalo nas je potom koliko često djeca posjećuju s vrtićem kazalište lutaka, odnosno koliko često kazalište lutaka posjećuje njihov vrtić. Samo 6 ispitanika (3,8%) odgovorilo je da je to vrlo često, 66 (41,3%) da je to često, 54 (33,8%) reklo je rijetko, 19 (11,9%) vrlo rijetko, dok 15 (9,4%) izjavilo je da nikada ne posjećuju niti kazalište lutaka njih u vrtiću posjećuje (Grafikon 9).

Grafikon 9. Učestalost prisustvovanja na lutkarskim predstavama

KOLIKO ČESTO POSJEĆUJETE KAZALIŠTE LUTAKA S DJECOM IZ VRTIĆA (ILI KAZALIŠTE LUTAKA POSJEĆUJE VAŠ VRTIĆ)?

160 odgovora

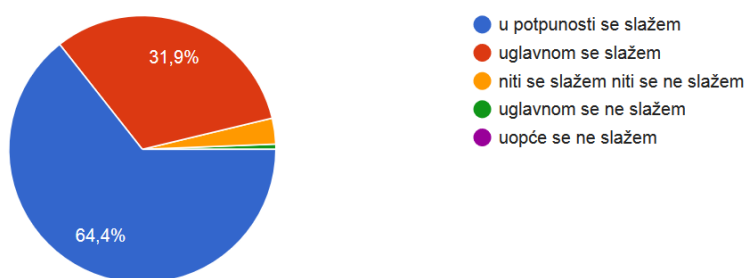

Na pitanje pospješuje li dječje komunikacijske vještine sudjelovanje u dramaturgijama priča, 103 ispitanika (64,4%) odgovorilo je kako se u potpunosti slaže s time, 51 (31,9%) se uglavnom složilo, 5 (3,1%) se niti slaže niti ne slaže s tom tvrdnjom, a 1 ispitanik (0,6%) se uglavnom ne slaže (Grafikon 10).

Grafikon 10. Pospješuje li sudjelovanje u dramaturgijama priča dječju komunikaciju

SUDJELOVANJE DJECE U DRAMATURGIJAMA PRIČA NJIHOVE KOMUNIKACIJSKE VJEŠTINE POSPJEŠUJE OPĆENITO TE NJIHOVE MEĐUSOBNE INTERAKCIJE

160 odgovora

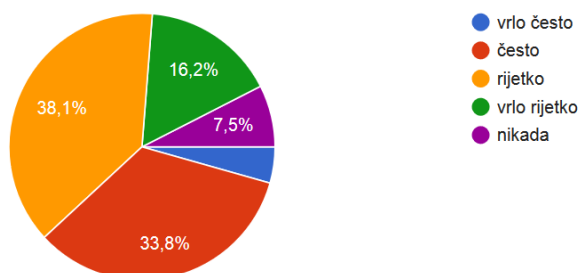

Na pitanje koliko često s djecom iz svoje skupine pripremaju scenske priredbe, njih svega 7 (4,4%) odgovorilo je vrlo često, 54 (33,8%) odgovorilo je često, 61 (38,1%) rijetko, 6 (16,2%) vrlo rijetko, a njih 12 (7,5%) ne pripremaju scenske priredbe s djecom (Grafikon 11).

Grafikon 11. Učestalost pripremanja scenskih priredba s djecom

KOLIKO ČESTO S DJECOM IZ SKUPINE PRIPREMATE SCENSKE PRIREDBE?

160 odgovora

5.3. Rasprava o rezultatima istraživanja

Nakon istraživanja i analize rezultata vratit ćemo se na hipoteze istraživanja kako bismo utvrdili mišljenja i stavove odgojitelja.

Hipoteza da odgojitelji često u odgojno-obrazovnom radu s djecom čitaju priče pokazala se točnom. Njih 60% ih čita često, a 30% uvijek; moglo bi se reći da 90% ispitanika su svjesni važnosti čitanja priča djeci. No, 10% ponekada ili rijetko djeci priča priče. To je iznenađujuće velik postotak s obzirom na važnost čitanja priče u odgoju i obrazovanju djece.

Hipoteza da odgojitelji često nastavljaju ostale aktivnosti u skupini na temelju pročitane priče također je potvrđena, s obzirom na rezultate ankete gdje 63,1% to čini često i 15% uvijek.

Hipoteza da se odgojitelji često koriste scenskom lutkom u radu s djecom nije se pokazala točnom jer 30% to čini često, 45,6% ponekad, 16,2% rijetko, a 5% nikada.

Hipoteza da odgojitelji često primjenjuju dramske metode u radu s djecom, nije se potvrdila jer prema anketi njih 41,5% to i čine često, mali postotak nikada i uvijek, a 40,3% ponekad.

Hipoteza da odgojitelji uglavnom govore standardnim jezikom u radu s djecom potvrdila se jer njih 50,6% to čini uvijek, 34,4% često tako govore, ponekad 7,5%, a rijetko 1,9%.

Hipoteza da se odgojitelji u potpunosti slažu da dramatizacije priča potiču ovladavanje jezikom uglavnom se pokazala točnom jer čak 68,6% je tako i odgovorilo, 25,2% se uglavnom slaže, 8% je neodlučno, a 2% se uglavnom ne slaže.

Hipoteza da odgojitelji često gledaju „profesionalne“ lutkarske predstave s djecom nije se potvrdila. Iako je njih 41,3% izjavilo da to čine često i 6% vrlo često, pomalo je zabrinjavajući podatak da je njih čak 33,8% reklo da je to rijetka praksa, 11,9% vrlo rijetka, a 9,4% je reklo da nikada s djecom ne prisustvuju takvim predstavama.

Hipoteza da se odgojitelji slažu kako se sudjelovanjem djece u dramatizacijama priča potiču njihove komunikacijske vještine pokazala se točnom jer njih 64,4% se s time u potpunosti slaže, 31,9% se uglavnom slaže, 5% se niti ne slaže, niti se slaže, a 1% se uglavnom ne slaže.

Hipoteza da odgojitelji često u suradnji s djecom pripremaju scenske priredbe anketom se nije potvrdila. Svega 4,4% to radi vrlo često, 33,8% često, 38,1% rijetko, 16,2% vrlo rijetko, čak 7,5% nikada.

6. ZAKLJUČAK

Pričanje priča uz pomoć dramatizacije zasigurno je jedno od najdivnijih iskustava koje odgojitelji mogu ponuditi djeci. Dramatizacija priča doprinosi cjelokupnom razvoju osobnosti djeteta, potiče kognitivni, emocionalni, socijalni, etički i nadasve govorni razvoj. Mnogobrojne su aktivnosti u koje odgojitelji mogu uključiti dijete pri realizaciji dramatizacije. Iz literature se može uvidjeti i zaključiti kako dijete od najranije dobi usvaja vještine za razvoj govora, počevši od motorike. Budući da dramatizacija priče povezuje motoričke vještine, igru, književne tekstove, najčešće standardni govor, veselje, pjesmu, improvizaciju, maštu, korištenje jezika i mnogobrojne druge vještine, upravo to je veoma dobro sredstvo za poticanje dječjega govorno-jezičnog razvoja. Bogatstvo koje mu se tim putem pruža dijete će nositi u sebi cijeli život. Bogatstvo rječnika, ali i ono duševno.

Unatoč užurbanom načinu života, proširenosti medija, odrasli bi trebali naći vremena i načina da djeci priušte ulazak u čaroban svijet bajki i maštovit svijet njihove dramatizacije, pružiti djetetu zabavu, potaknuti ga na razmišljanje i usvajanje predčitačkih vještina.

Pomalo iznenađuje rezultat opisanog istraživanja gdje manjina odgojitelja često čita priče djeci, koristi se scenskom lutkom i dramatizacijom priče te se zajedno s djecom upušta u scenske priredbe. Dodatnom edukacijom valjalo bi odgojitelje za to osnažiti kako bi dramatizacija priča u vrtićima i ostvarila svoj odgojni potencijal.

LITERATURA

1. Apel K., Masterson J. J. (2004). Jezik i govor od rođenja do 6. godine. Lekenik: Ostvarenje
2. Bauer L. (2007). Dramaturgija bajke i kazalište lutaka. U R. Javor Odgoj kazalištem (str. 11-33). Zagreb: Knjižnice grada Zagreba
3. Čudina-Obradović M. (2002). Igrom do čitanja- igre i aktivnosti za razvijanje vještina čitanja. Zagreb: Školska knjiga
4. Došen Dobud A. (2016). Dijete- istraživač i stvaralac. Zagreb: Alineja
5. Duran M. (2003). Dijete i igra. Jastrebarsko: Naklada Slap
6. Erdeljac V. (2009). Mentalni leksikon: modeli i činjenice. Zagreb: Ibis grafika
7. Glibo R. (2000). Lutkarstvo i scenska lutka. Zagreb: Ekološki glasnik
8. Gruić I. (2002). Prolaz u zamišljeni svijet- Procesna drama ili drama u nastajanju. Zagreb: Golden marketing
9. Hoff, E. (2009). Language Development, Wadsworth: Cengage Learning
10. „Hrvatska enciklopedija“, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2020. Preuzeto 1.9.2020. s
<<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=16175>>
11. Ivon H. (2010). Dijete, odgojitelj i lutka. Zagreb: Golden marketing- Tehnička knjiga
12. Jovančević, M. i sur. (2014). Godine prve, zašto su važne. Zagreb: SysPrint d.o.o.
13. Kosinac Z. (1999). Morfološko-motorički i funkcionalni razvoj djece predškolske dobi. Split: Udruga za šport i rekreaciju djece i mladeži grada Splita
14. Kraljević A. (2003). Lutka iz kutka. Zagreb: Naša djeca
15. Kuvač Kraljević, J. (2015). Priručnik za prepoznavanje i obrazovanje djece s jezičnim teškoćama. Zagreb: Edukacijsko- rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
16. Ladika Z. i sur. (1983). Dramske igre. Zagreb: Naša djeca
17. Lazar M. (2007). Moć igre i igračke. Đakovo: Tempo d.o.o.
18. Maleš D. (2011). Nove paradigme ranog odgoja. Zagreb: FF press
19. Matić R. (1982). Praktični primeri za rad na razvoju govora dece predškolskog i mlađeg osnovnoškolskog uzrasta. Beograd: Privredno finansijski vodič

20. Matijević K. (2019). Progovorimo lako, pokaži mi kako. Velika Gorica: Planet Zoe
21. Miljak, A. (1987). Uloga komunikacije u razvoju govora djece predškolske dobi. Zagreb: Školske novine
22. Perić Kraljik M. (2009). Dramske igre za djecu predškolske dobi. Osijek: Učiteljski fakultet u Osijeku
23. Pokrivka V. (1985). Dijete i scenska lutka. Zagreb: Školska knjiga
24. Posokhova, I. (2008). Razvoj govora i prevencija govornih poremećaja u djece. Buševac: Ostvarenje
25. Rowland, C. (2014). Understanding Child Language Acquisition. New York: Routledge
26. Starc B., Čudina- Obradović, M., Pleša, A., Profaca, B., Letica, M. (2004), Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi. Zagreb: Golden marketing- tehnička knjiga
27. Stevanović M. (2003). Predškolska pedagogija. Rijeka: Andromeda d.o.o.
28. Šego, J. (2009). Utjecaj okoline na govorno-komunikacijsku kompetenciju djece; jezične igre kao poticaj dječjem govornom razvoju. Govor, XXVI (2), 119-149.
29. Velički V. (2013). Pričanje priča- stvaranje priča, povratak izgubljenom govoru. Zagreb: Alfa
30. Velički V., Katarinčić I. (2011). Stihovi u pokretu- Malešnice i igre prstima kao poticaj za govor. Zagreb: Alfa.d.d.
31. Velički V., Topolovčan T. (2017). Neuroznanost, nastava, učenje i razvoj govora, U M. Matijević Nastava i škola za net-generacije (str. 77-114). Zagreb: Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
32. Vukonić-Žunič J., Delaš B. (2006). Lutkarski medij u školi- Priručnik za učitelje i voditelje lutkarskih družina. Zagreb: Školska knjiga

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1. Odgojitelji prema radnom iskustvu

Grafikon 2. Dobne skupine u kojima rade ispitanici

Grafikon 3. Učestalost čitanja priča/ slikovnica u dječjem vrtiću

Grafikon 4. Učestalost planiranja i nastavljanja aktivnosti na temelju pročitane priče

Grafikon 5. Učestalost korištenja scenske lutke u razgovoru s djecom

Grafikon 6. Učestalost primijenjivanja dramskih metoda u radu s djecom

Grafikon 7. Učestalost govorenja književnim / standardnim jezikom u radu s djecom

Grafikon 8. Dramatizacija priče potiče ovladavanje jezikom

Grafikon 9. Učestalost prisustvovanja na lutkarskim predstavama

Grafikon 10. Pospješuje li sudjelovanje u dramatizacijama priča dječju komunikaciju

Grafikon 11. Učestalost pripremanja scenskih priredba s djecom

PRILOZI

Prilog 1. Primjer ankete

DRAMATIZACIJA PRIČE U POTICANJU DJEČJEG OVLADAVANJA JEZIKOM

Poštovani odgojitelji i odgojiteljice,

Ovo ispitivanje dio je istraživanja za potrebe diplomskog rada. Anketa je anonimna, a vaši odgovori koristit će se isključivo u svrhu izrade diplomskog rada na Učiteljskom fakultetu, u Zagrebu. Molim vas da odgovarate iskreno na sva pitanja i time pridonese pouzdanosti i kvaliteti istraživanja. Za ispunjavanje upitnika potrebno je svega 5 minuta. Unaprijed vam zahvaljujem na suradnji.

1. Koliko dugo ste zaposleni kao odgojitelj/odgojiteljica u odgojno-obrazovnoj ustanovi?

*1-5 god.

*5-10 god.

*10-15 god.

*15 i više god.

2. Koja je dob djece u skupini u kojoj trenutno radite?

*jaslička

*vrtićka

*skupina s desetosatnim programom stranog jezika

*mješovita skupina

3. Koliko često u svom odgojno-obrazovnom radu s djecom dijaloški čitate priče (slikovnice)?

*uvijek

*često

*ponekad

*rijetko

*nikada

4. Koliko često planirate i nastavljate ostale aktivnosti na temelju pročitane priče?

*uvijek

*često

*ponekad

*rijetko

*nikada

5. Koliko se često koristite scenskom lutkom/lutkama u razgovoru s djecom?

*uvijek

*često

*ponekad

*rijetko

*nikada

6. Koliko često primjenjujete dramske metode u radu s djecom?

*uvijek

*često

*ponekad

*rijetko

*nikada

7. U radu s djecom govorite standardnim (književnim) hrvatskim jezikom:

*uvijek

*često

*ponekad

*rijetko

*nikada

8. Dramatizacije priča potiče ovladavanje jezikom?

*u potpunosti se slažem

*Uglavnom se slažem

*niti se slažem niti se ne slažem

*uglavnom se ne slažem

*uopće se ne slažem

9. Koliko često posjećujete kazalište lutaka s djecom iz vrtića (ili kazalište lutaka posjećuje vaš vrtić)?

*vrlo često

*često

*rijetko

*vrlo rijetko

*nikada

10. Sudjelovanje djece u dramatizacijama priča njihove komunikacijske vještine općenito te njihove međusobne interakcije?

*u potpunosti se slažem

*uglavnom se slažem

*niti se slažem niti se ne slažem

*uglavnom se ne slažem

*uopće se ne slažem

11. Koliko često s djecom iz skupine pripremate scenske priredbe?

*vrlo često

*često

*rijetko

*vrlo rijetko

*nikada

Ja, Ivona Lulić, diplomantica na studiju Ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja na Učiteljskom fakultetu u Zagrebu, izjavljujem da je diplomski rad pod nazivom „Dramatizacija priče u poticanju dječjeg ovladavanja jezikom“ rezultat mog istraživanja i u potpunosti samostalno napisan. Također, izjavljujem da niti jedan dio diplomskoga rada nije izravno preuzet iz nenavedene literature ili napisan na nedozvoljen način, te da se tekst u potpunosti temelji na literaturi kako je navedeno u bilješkama, uz poštivanje etičkih standarda u citiranju i korištenju izvora.

U Zagrebu, 21.9.2020.

Vlastoručni potpis: